

SKOVUDVIKLING VED ÅBO

-Fra bar mark til naturskov

**VERDENS
SKOVE**.ORG

Mødenotat

Møde med Socialdemokraterne vedr. Åbo Skov

Til mødet deltog:

Steen B. Andersen, byrådsmedlem (S), medlem af miljøudvalget (sba@byr.aarhus.dk)
Camilla Fabricius, (S) initiativtager til naturskov i Åbo

Karsten Thomsen, biolog og geograf, Verdens Skove
Kristian Jørgensen, formand for Verdens Skove

Socialdemokraterne er inspireret af tanken om en "urskov" med fokus på biodiversitet i området ved Åbo.

- Muligheden for oplysning om naturlig skovudvikling er centralt for S
- Fremvise en ny tilgang og et alternativ til traditionel skovrejsning

Formålet med mødet:

Mulighed for S til at præsentere deres tanker om en naturskov og for Verdens Skove til at præsentere muligheder og tilgange til etablering af naturskov med en biodiversitetstilgang.

Verdens Skoves input til "Åbo Skov"

Verdens Skoves begrundelse for at udlægge området til fri succession:

- Ingen jordbearbejdning og dermed ingen udvaskning i modsætning til traditionel skovrejsning
- Bedre for biodiversiteten, idet der sigtes mod en mosaiknatur
- Færre etableringsomkostninger og et mindre plejebæhov
- Mere spændende naturudvikling på kort og lang sigt og derfor bedre oplevelsesværdi
- Udbrede en biodiversitetstilgang til dansk skovrejsning
- Naturskove er meget klimastabile

Business as usual

Traditionel skovrejsning er kendetegnet ved at sigte mod en fremtidig produktionsskov, og dette tankesæt ligger stadig til grund for skovrejsning i Danmark uanset, om områder er udlagt til natur og oplevelser. Som skovtype er denne model ikke fordelagtig i forhold til biodiversitet, da resultatet uanset trævalget giver en ensformig struktur med få nicher såsom samspillet mellem urtesamfund og træer. Typisk plantes træerne med maskine på lige rækker, og træerne sættes efter en fastsat skabelon. Nogle steder blandes forskellige træarter og andre gange sættes træerne i parceller med eg for sig, bøg for sig osv. I dette indgår der hurtigt voksende ammetræer, der fældes allerede i ung alder. Oplevelsesmæssigt er denne unge "skov" relativt uinteressant, da beplantningen i årtier fremstår ensformig og uigennemtrængelig. Endvidere kræver den plantede skov pleje og er forbundet med høje etableringsomkostninger. Den mister en del af sit plantagepræg i forbindelse med ekstensiv skovning, typisk efter ca. 80 år

Hvad er en naturskov

Verdens Skove ser det som et grundlæggende problem, at det generelle natursyn på skov og natur bunder i det, vi omgiver os af – kulturlandskabet. Skov forbindes typisk med den højstammede produktionsskov, og der er i forvaltningen fokus på fastholdelsen af et landskabsbillede – eng er eng, og skov er skov. Ikke mindst hæmmes hensynet til biodiversitet af den manglende skelen til naturlig dynamik i forvaltningen. Et eksempel på et paradoks er, at man i forvaltningen af heder kæmper for at fastholde lyngen, mens man i magre skovplantager kæmper for at bekæmpe lyngen. En naturskov er ikke et fastfrosset landskabsbillede, men et landskab under løbende transformation styret af naturlige påvirkninger som vind, vand, dyr, og brand for den sags skyld. Vi taler derfor om skovudvikling frem for skovrejsning.

Karakteristisk for de få gamle, tætte naturskove der findes i landet er, at det er områder, der langt op i tiden har fungeret som græsningsarealer og græsningsskove og siden græsningens ophør har undgået en voldsom hugst. Man finder her klare spor af græsningsskoven i form af f.eks. bredkronede egetræer.

Suserup (billedet) ved Sorø er et eksempel på en sådan udvikling, og dette skovbillede er for mange det tætteste, man kommer et urskovsscenarie i Danmark. Det er kendetegnet ved mange træarter i alle aldre og store mængder dødt ved (dødt træ). Det diskuteres ofte, hvad der er det "rigtige danske urskovsbillede" men der eksisterer i realiteten ikke et endeligt svar, da landet har gennemgået forskellige klimatiske ændringer, og der har været forskellige dyretætheder og andre påvirkninger.

Både den tætte skov og den mere lysåbne skovmosaik er altså lige naturlige/autentiske. Den mere lysåbne skov som man kender det fra Bjergeskov (nederste forsidebillede) ved Aabenraa har man haft kontinuerlig moderat (ekstensiv) afgræsning i århundreder, og området udmærker sig i forhold til biodiversitet ved en stor repræsentation af eng og overdrevsplanter og ikke mindst samspillet mellem træer, buske og urter.

Et tredje naturskovsbillede finder man i områder med et højt græsningstryk, som man kender det fra Jægersborg Dyrehave nord for København, der i øvrigt er den mest biodiversitetsrige lokalitet i landet. Billedet viser et område i Høstemark Skov i Lille Vildmose, der domineres af en stor bestand af kronhjorte og vildsvin. Græsningstrykket skaber et mere parkagtigt landskab med færre buske, end man ser i f. eks. Bjergeskov.

Hvordan etablerer man en naturskov?

At de viste naturskove eksisterer er rene tilfældigheder enten pga. jagtinteresser eller fordi bøvlende produktionsforhold som f.eks. jordbundens kvalitet eller fugtighed har umuliggjort produktion og som nævnt har de typisk udviklet sig, på den ene eller anden måde, under påvirkning af græsning. Man kunne i princippet "glemme" stubmarken ved Åbo og lade naturen gå sin gang og så se resultatet om et par hundrede år, og selv uden græsning vil tidens påvirkninger skabe et spændende skovbillede. Dette bør være grundprincippet, men der er intet i vejen for, at man griber ind i processen med fokus på hurtigere resultater for biodiversiteten og for oplevelsesværdien.

Fem punkter, der bør opfyldes, når man etablerer skov på åbent areal med naturindhold som hovedformål:

- Sats på fri succession, helst tilliggende eksisterende skov.
- Suppler spontan succession med etablering af ønskede frøtræer, hvis der ikke er tilstrækkeligt med lokale frøkilder, fx eg, skovfyr, eller andet.
- Undgå eksotiske arter (evt. selvsåede eksemplarer fældes og fjernes så vidt muligt, fx hybenrose, glansbladet hæg, sitkagran, m.m.fl.)
- Undgå jordbehandling (ingen reolpløjning osv.)
- Giv basis for mosaikudvikling af vegetationen vha. genetablering af naturlig hydrologi og helårsgræsning.

Et muligt punkt 6 kunne være udpining af jorden, inden man foretager sig øvrige aktiviteter i området. Da der formodentligt er tale om næringsrige arealer vil området sandsynligvis blive domineret af få arter af stauder og træer vil efter al sandsynlighed tage årevis om at etablere sig. Alt i alt et ret uinteressant senarie for både biodiversitet og for besøgende. Udpining kan ske ved, at der i et par år sås afgrøder direkte i stubmarken der høstes og fjernes eller der etableres høslet – alt sammen for at fjerne næringsstoffer og dermed forbedre udgangspunktet for etablering af et rigt urtesamfund. Alternativt vil man stedvist kunne skrabe det øverste næringsrige muldlag af.

Billedet viser et af de første stadier af succession, der allerede er i gang i området ved Åbo (Karl Holms skov i baggrunden). Det formodes at området naturmæssigt har været nulstillet i forbindelse med etablering af et vej anlæg. Siden er der sket en opvækst af roser og tjørn og mindre asketræer er begyndt at få fæste. I dette område slås græs til brede gangstier, der på den måde skaber variation og holder dele af området åbent. Dette er et muligt billede på, hvordan et nyt naturskovområde kan udvikle sig i løbet af det første årti.

Mindre områder som det forslåede ved Åbo vil, hvis det udlægges til naturskov, ikke være plejefrit, og der vil være behov for løbende at manipulere processen i forhold til det tilsigtede mål – biodiversitet. Plejens karakteristika er, at den ikke kan skemalægges, men er i stedet nålestiksmanipulationer og småjustering i forhold til de udfordringer, området har.

Ekstensiv græsning har som nævnt været en central del i udviklingen af nogle af landets fineste naturskove og Verdens Skove anbefaler, at man indtænker dette element fra start af. Er det muligt at få det afgræsset af kvæg, og helst som helårsgræsning, vil det være fint. Det kan dog vise sig at være en udfordring, da kvæg kræver tilsyn, og der er en række veterinære hensyn at tage. Alene det at skaffe græsning er en større udfordring, da det SKAL være ekstensivt, hvilket ikke er attraktivt for det typiske kvægbrug.

Verdens Skove anbefaler derfor en hegning af området med vildthejn og udsætning af dådyr. Således sikres en god og varieret afgræsning og samtidig skabes en bedre og mere spændende naturoplevelse for kommunens borger, der i større grad formodes at besøge området i kraft af dyrene. På sigt vil der være mulighed for at inkludere kommunens øvrige nærtliggende skovarealer, herunder det nyplantede areal ved Åbo og den tilstødende Karl Holms Skov.

Således går biodiversitet og oplevelser hånd i hånd.